

Bezpečná domácnost

Prevence nežádoucích nehod způsobených chemickými přípravky v domácnostech

Nabídka čisticích a pracích prostředků určených pro domácí použití je v současné době velmi široká, a to jak z hlediska zaměření na konkrétní účel použití, tak i jejich forem, v jakých jsou dodávány na trh. Rozšiřování nabídky těchto prostředků je podmíněno úsilím jejich výrobců, zaměřeným na další využívání nejnovějších vědecko-technologických poznatků v oblasti udržitelného rozvoje a společenské odpovědnosti nejvýznamnějších výrobců v této kategorii výrobků určených pro domácí použití. Vedle užité stránky těchto prostředků kladou jejich výrobci i distributoři mimořádnou pozornost na jejich bezpečnost, včetně osvěty týkající se bezpečného nakládání.

Žádná domácnost se dnes bez moderních čisticích a pracích prostředků neobejde. Hygienické a zdravotní standardy péče o moderní domácnost, ať již se jedná o běžné čištění, péči o zařízení kuchyně či praní textilu, jsou dnes neodmyslitelnou součástí prakticky každé domácnosti.

Nakládání s čisticími a pracími prostředky však klade jisté nároky a požadavky i na jejich uživatele, a to od okamžiku jejich nákupu až po nakládání s použitými obaly.

1) Nákup čisticích a pracích prostředků

Při nákupu čisticích a pracích prostředků má spotřebitel zpravidla vždy jasnou představu, čeho je v domácnosti zapotřebí. Jeho nákupní rozhodnutí je proto vždy podmíněno jeho zkušeností, a to jak z hlediska spokojenosti s konkrétní značkou, tak z hlediska použití. V současné době se ale nabídka těchto prostředků s ohledem na inovativní úsilí výrobců neustále rozšiřuje, a proto moderní spotřebitel může prakticky průběžně pořizovat zcela nové výrobky, s nimiž dosud nemá zkušenost. I samotné formy těchto výrobků se rozšiřují, což je viditelné zejména u přípravků určených pro domácí praní – prášky, tekuté přípravky, gely a kapsle. Pokud se spotřebitel rozhodne vyzkoušet nový přípravek, je nutné se seznámit s pokyny pro běžné zacházení, které jsou vždy povinně uvedeny na obalu / etiketě každého takového přípravku.

2) Význam obsahu etikety

Na etiketě každého přípravku je uvedena řada údajů, kterou je osoba odpovědná za uvedení výrobku na trh povinna zprostředkovat spotřebiteli. Těmto údajům je třeba věnovat značnou pozornost u stávajících i nových produktů, a to zejména z hlediska obsažených údajů o bezpečném zacházení. Obecně lze tedy konstatovat, že bez znalosti obsahu etikety se spotřebitel přece jen vystavuje jistému riziku.

S ohledem na účel použití může mít konkrétní výrobek některé nebezpečné vlastnosti, což se týká především čisticích prostředků a některých druhů pracích prostředků. Jde především o dráždivost, žíravost, senzibilizaci dýchacích cest nebo kůže, hořlavost atd. Pro tyto případy jsou pak na obalu či etiketě výrobku dostupného běžnému spotřebiteli příslušné výstražné symboly – viz příklady níže:

varování / dráždivost

nebezpečí / žíravost

hořlavost

Tyto symboly jsou pak doprovázeny dalšími významnými informacemi pro spotřebitele, jimž jsou tzv. standardní věty o nebezpečnosti, tzv. H věty, které upozorňují na dopady / vliv na zdraví člověka, a dále standardní pokyny pro bezpečné zacházení, tzv. P věty, které představují v řadě případů velmi podrobný návod na bezpečné zacházení s výrobkem vykazujícím konkrétní nebezpečné vlastnosti.

Základem bezpečného zacházení s výrobkem je tedy důkladné seznámení se s obsahem etikety / textu na obalu s důrazem na význam výstražných symbolů a obsah H vět a P vět.

Vedle povinných údajů se však řada výrobců přihlásila k dobrovolnému dodatečnému značení pomocí sloganů a symbolů, které jsou k nalezení na obalech / lahvičkách řady detergentů a čisticích přípravků. Toto zaručuje, že všichni výrobci jsou schopni poskytnout jasné informace o bezpečném použití nad minimální zákonné požadavky. Tyto symboly jsou v současné době používány na mnoha produktech a jsou výsledkem projektu Mezinárodního sdružení výrobců mýdel, čisticích a pracích prostředků (A.I.S.E.) v rámci platformy Cleanright, ke které se přihlásila řada výrobců detergentů. Příklady ikon pro bezpečné zacházení, včetně slovního vyjádření, jsou následující:

Uchovávejte mimo dosah dětí.

Zamezte styku s očima. Při zasažení očí důkladně oči vypláchněte vodou.

Po použití si opláchněte ruce.

Lidé s citlivou nebo poškozenou kůží by se měli vyvarovat delšího kontaktu s výrobkem.

3) Přípravky klasifikované jako nebezpečné a jejich dopad na zdraví člověka

Pochopení významu výstražných symbolů a postup při nakládání s konkrétním výrobkem jsou základem bezpečného zacházení, a to z toho důvodu, že některé z těchto výrobků mohou mít při

nesprávném použití bezprostřední dopad na zdraví uživatele / spotřebitele. V řadě případů však spotřebitelé těchto pokynů nedbají, což se může i z krátkodobého hlediska projevit na jejich zdraví. Míra citlivosti na přítomnost některých nebezpečných chemických látek či směsí je u každého jedince různá, avšak především lidé, kteří mají zvýšenou dispozici např. k alergiím, zvýšené citlivosti pokožky, lidé s vrozenými dýchacími potížemi, by měli návodům pro bezpečné zacházení věnovat zvýšenou pozornost. Zcela zásadní věcí je dodržování běžných hygienických návyků: při práci s prostředky pro domácnost nejíst, nekouřit, po práci si důkladně umýt ruce a ošetřit krémem. Používání ochranných prostředků dle pokynů na etiketě je naprosto nezbytné zvláště v případě, že konkrétní výrobek vykazuje jakýkoli stupeň žíravosti. Poškození očí, sliznice či pokožky totiž může mít v řadě případů i dlouhodobé následky.

4) Jak skladovat čisticí a prací prostředky

Přestože jsou čisticí a prací prostředky součástí každé běžné domácnosti, doporučujeme věnovat otázce jejich bezpečného ukládání zvláštní pozornost, neboť jen při jejich bezpečném skladování lze hovořit z pohledu čisticích a pracích prostředků o bezpečné domácnosti.

Základem by mělo být zvolení takového místa, které splňuje alespoň tyto požadavky: je oddělené od místa určeného pro ukládání potravin a nápojů, je suché a dostatečně větrané, je oddělené od tepelných zdrojů, včetně otevřeného ohně, a je nepřístupné malým dětem.

Další důležitou podmínkou je, aby obal výrobku po otevření až do konečného využití byl vždy pečlivě uzavřen původním uzávěrem, což je nezbytné zejména v případě těkavých čisticích prostředků, a aby byl výrobek vždy skladován v původním obalu s původní etiketou od výrobce.

Pouze při splnění těchto podmínek lze hovořit o bezpečném skladování.

5) Čisticí a prací prostředky a děti

Zvláštní kapitolou v kontextu "Bezpečné domácnosti" jsou děti, a to zvláště malé děti, od batolecího věku až po okamžik, kdy začnou napodobovat činnost svých rodičů. Zejména období „hraní si na dospělé“ je ve vztahu k čisticím a pracím prostředkům poměrně kritické.

Zásadami bezpečné domácnosti by v tomto ohledu měly být:

- Nikdy neponechávat děti bez dozoru při těch činnostech v domácnosti, kdy jsou používány čisticí prostředky klasifikované jako nebezpečné.
- Aktivně upozorňovat děti na nebezpečí spojená s čisticími prostředky.
- Dodržovat zásady bezpečného skladování čisticích a pracích prostředků.
- Zvláštní pozornost věnovat těm přípravkům, které by mohly děti vložit do úst, sníst nebo vypít.

Poslední z těchto zásad nabývá na významu od počátku této dekády, kdy začaly být na trh dodávány prací a mycí prostředky do myček na nádobí ve formě gelových kapslí. Přestože z hlediska obecné regulace byly v tomto případě evropskou legislativou zavedeny nové povinnosti v rámci bezpečnostních opatření, které by měly výrazně omezit expozici kapslí u malých dětí, i nadále je aktuální kampaň A.I.S.E. „Uchovávejte kapsle mimo dosah dětí“.

Veškeré informace o této kampani jsou dostupné v českém jazyce na odkazu <http://keepcapsfromkids.eu/cz>, přičemž uvedený odkaz vedle pokynů pro bezpečné zacházení

obsahuje též doporučený postup v případě nouze za situace, kdy u dítěte došlo k požití nebo zasažení očí nebo pokožky.

6) Používání čisticích a pracích prostředků

Používání čisticích a pracích prostředků je zdánlivě i pro nepoučeného spotřebitele jednoduché, opak je však pravdou. Současné čisticí a prací prostředky v posledním období prošly značnými technologickými změnami zapříčiněnými jak snahou o minimalizaci jejich dopadu na životní prostředí, tak i inovativním úsilím jejich výrobců z hlediska účinku.

Vedle nových forem těchto výrobků se s ohledem na výše uvedené změnily i tradiční postupy jejich používání. Nejmarkantněji se tento trend projevil u pracích prostředků, kde došlo k jejich postupné kompaktaci, což znamená, že objemově méně prostředku vypere stejné nebo větší množství prádla. Dalo by se říci, že takové prostředky jsou koncentrovanější, což samo o sobě vyzývá k obezřetnému bezpečnému zacházení, na stranu druhou se jejich dopad na životní prostředí zmenšuje.

V tomto směru je proto třeba věnovat pozornost doporučenému dávkování. U pracích prostředků je již počet pracích dávek, které připadají na jedno obchodní balení výrobku, vyznačen na obalu.

Kromě toho existují i další dobrovolné iniciativy průmyslu čisticích a pracích prostředků na úspornější praní při nižších teplotách – „Preferuji 30 stupňů“ – spojené s prosazováním Charty udržitelného čištění mezinárodního sdružení A.I.S.E.

Proto na obalu výrobku doporučujeme sledovat vedle návodu na bezpečné zacházení i další informace o používání, které uživatele často pozitivně překvapí jak z hlediska účinnosti konkrétního výrobku, tak i z hlediska ochrany životního prostředí, což lze rovněž vnímat jako jeden z faktorů „bezpečné domácnosti“.

7) Zásady při nakládání s použitými obaly

Po spotřebování konkrétního výrobku je otázkou, jak naložit s prázdným obalem. U čisticích prostředků, které nevykazují žádné nebezpečné vlastnosti, je nakládání s prázdnými obaly jednoduché a dle jejich materiálového složení (papír, plasty, sklo...) je třeba je ukládat do kontejnerů pro separovaný odpad dle určení.

Pokud jde o čisticí prostředky, které vykazují nebezpečné vlastnosti a jejich obaly i po spotřebování produktu mohou představovat nebezpečí pro životní prostředí, je třeba takovéto obaly dle P vět uvedených na etiketě ukládat na místa určená pro ukládání nebezpečného odpadu. S ohledem na další zpřísnování odpadové legislativy těchto míst postupně přibývá i v katastrech menších obcí.

Zvláštní kapitolou jsou pak některé čisticí prostředky dodávané na trh v podobě aerosolových rozprašovačů, kde platí obecná zásada prázdný obal nikdy nepropichovat a nevhazovat do ohně.

8) Závěr

Při dodržování výše uvedených zásad nakládání s čisticími a pracími prostředky je dosažení cíle „Bezpečné domácnosti“ zvládnutelné a případů nehod spojených s čisticími a pracími prostředky, ale i případů poškozování životního prostředí, by mělo ubývat.

Pokud by však došlo k nehodě, je nutné urychleně kontaktovat Toxikologické informační středisko (224 91 92 93 nebo 224 91 54 02), kde získáte konkrétní nejvhodnější pokyny, jak poskytnout první

pomoc a jak postupovat dále. Zásadními jsou v tomto ohledu přesné informace o nehodě, postiženém a o produktu, se kterým se nehoda stala.

Obecně platí princip „Bezpečnost má vždy přednost před rychlostí“. Proto je nutné nepropadat panice a postupovat vždy podle pokynů Toxikologického informačního střediska.

Výbor pro detergenty

České sdružení pro značkové výrobky

9. 12. 2016